

Rapport toekomstbeeld basisschool 't Oventje

buurtschap Oventje

Opdrachtgever gemeente

Maart 2022

Postmus Advies
Malta 49
8601 GW SNEEK
dick@postmus.frl

Inhoud

1. Inleiding.....	1
2. Karakteristieken	1
3. Herkomst leerlingen.....	1
4. Financiën	2
5. Kwaliteit van het onderwijs	2
6. Keuzevrijheid (diversiteit van onderwijs).....	3
7. Ontwikkelmogelijkheden.....	3
8. Schoolprognose.....	3
9. Woningbouw.....	4
10. Leefbaarheid buurtschap	4
11. Maashorstschool	5
12. Conclusie	6

1. Inleiding

In uw uitvraag wenst u een onderzoeksopdracht uit te laten voeren naar het toekomstbeeld van de basisschool 't Oventje in het buurtschap Oventje. Concreet wenst u een antwoord op de vraag of het haalbaar is om regulier basisonderwijs aan te bieden in buurtschap 't Oventje en zo ja, onder welke voorwaarden. U wilt in het rapport de volgende onderdelen terugzien:

- Financiën
- Kwaliteit van onderwijs
- Keuzevrijheid (diversiteit van onderwijs)
- Ontwikkelmogelijkheden (woningbouw, leerlingenprognoses)
- Leefbaarheid en maatschappelijk belang buurtschap

2. Karakteristieken

De basisschool 't Oventje is gevestigd in de buurtschap Oventje aan het Voor-Oventje 16, Zeeland. Stichting Optimus Primair Onderwijs is het bevoegd gezag van de school. 't Oventje is opgericht in het jaar 1829. Volgens het Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) is het oudste gedeelte van het gebouw gesticht in 1929 en is de school uitgebreid in de jaren 1957, 1979 en 1989. Bij de uitbreiding in 1979 heeft ook een renovatie plaatsgehad. Het gebouw heeft een bruto vloeroppervlak van 695m².

Het aantal leerlingen is in de afgelopen jaren gedaald. Op 1 oktober 2012 zaten er 79 kinderen op school. Op de laatste teldatum 1 oktober 2021 nog 29. Dat aantal is te weinig om volgens Optimus kwalitatief onderwijs te kunnen aanbieden en bovendien hebben kinderen dan te weinig verschillende leeftijdgenootjes.

Optimus is als bijzonder schoolbestuur autonoom in het in stand houden van de school. De minister beëindigt de bekostiging als de school onder de opheffingsnorm zakt, tenzij de school o.b.v. de gemiddelde schoolgrootte in stand kan blijven. Dat is het geval. De minimale ondergrens is 23. Als het leerlingental daar onder zakt wordt de bekostiging in het daaropvolgende schooljaar beëindigd. Een openbaar schoolbestuur moet het besluit tot vrijwillige opheffing uiterlijk op 1 augustus van het schooljaar voorafgaand aan de beoogde datum van opheffing meedelen aan de gemeenteraad.

3. Herkomst leerlingen

De 29 leerlingen op 't Oventje wonen in de volgende buurten/plaatsen:

Zeeland	26
Oventje	13
Verspreide huizen Trent-Graspeel	7
Zeeland	5
Verspreide huizen Peel	1
Volkel	1
Amsterdam	1
Uden	1
Totaal	29

De gegevens van de leerlingen op de teldatum 1 oktober 2021 naar herkomst buurt wijk zijn door de gemeente opgevraagd bij de Dienst Uitvoering Onderwijs van het Ministerie van OCW. 55% van de leerlingen op de school wonen niet in de buurtschap. In Oventje wonen 33 kinderen die naar basisscholen toegaan. Daarvan gaan er 13

= 39% van de kinderen naar 't Oventje. Een ruime meerderheid gaat naar andere scholen. Omdat er ook kinderen uit de buurten Verspreide huizen Trent-Graspeel en Peel komen, staat van die buurten ook vermeld naar welke basisscholen die kinderen gaan.

Herkomst leerlingen	Oventje	verspr. hzn.		Totaal
		Peel	Trent Graspeel	
11LT00 RK Basissch t Oventje	13	1	7	21
27UE00 de Wizzert	7	1	13	21
10YE00 RK Basissch Vlasgaard	7		19	26
10UP00 OBS Camelot	3			3
29XB00 Speelleercentrum De Wijde Wereld	2		1	3
06TT00 Vrijeschool De Zevenster	1		1	2
Totaal	33	2	41	76

4. Financiën

Voor 29 leerlingen ontvangt de school voor het kalenderjaar 2022 een exploitatiebesteding van het Rijk gebaseerd op 2 groepen. Voor de personele lasten geldt die voor het schooljaar 2022-2023. Met als aanname dat de school 2 fulltime leerkrachten heeft, mag de personele besteding als kostendekkend worden beschouwd. Het tekort zit in de exploitatie van het gebouw. De besteding is gebaseerd op een normatieve oppervlakte in plaats van de werkelijke oppervlakte van het gebouw. Het verschil 695 (werkelijk) - 375 (normatief) geeft een niet bestedde oppervlakte van 325m². De school ontvangt van het Rijk een vergoeding van € 27.386 voor de kosten van onderhoud, schoonmaak, energie en publiekrechtelijke heffingen. Dat is € 73,03 per m². Gerelateerd aan de werkelijke oppervlakte van het gebouw zijn de kosten dus minimaal € 50.756 en levert dus een jaarlijks exploitatieverlies van € 23.370 op.

Via een beleidsregel op grond van de verordening materiële en financiële gelijkstelling zou de gemeente bij kunnen dragen in het exploitatietekort. Daarover moet met de overige schoolbesturen in de gemeente Op Overeenstemming Gericht Overleg worden gevoerd. De criteria waarop een bijdrage wordt verstrekt zullen goed omschreven moeten worden, omdat hiervan ook precedentwerking naar de andere scholen in de gemeente uit kan gaan. Bij voorbeeld de laatste school in een buurtschap of dorp.

5. Kwaliteit van het onderwijs

De Onderwijsraad gaf in haar rapport "Grenzen aan kleine scholen" van februari 2013 aan dat de kwaliteit op een kleine school onder druk staat. Daling van het aantal leerlingen op een school vormt een bedreiging voor de onderwijskwaliteit. Zij gaf onder meer aan dat de scholen met minder dan 100 leerlingen vaker zwak tot zeer zwak scoren. Het laatste inspectierapport dateert van 2014. Uit het onderzoek bleek dat de school nauwelijks tekortkomingen kende en in sommige opzichten zelfs voldeed aan de criteria voor de waardering 'goed', waaronder de eindopbrengsten. Om die reden werd het reeds aan de school toegekende basisarrangement gehandhaafd. De onderwijskwaliteit van de school werd toen als goed aangemerkt. Ten tijde van het inspectiebezoek (14 februari 2014) telde de school 73 leerlingen.

Ook vanuit het oogpunt van sociale interactie met leeftijdsgenootjes vindt de Onderwijsraad een zekere minimale schoolgrootte gewenst en adviseerde een minimale schoolgrootte van 100 leerlingen, omdat dit vanuit kwaliteitsoogpunt een absolute ondergrens is. Dan heeft een school genoeg leerlingen om vier groepen te formeren, zodat combinatieklassen nooit meer dan twee jaarlagen hoeven te omvatten. De situatie op basisschool 't Oventje is dat er 2 groepen zijn die combinatieklassen van vier jaarlagen noodzakelijk maken.

6. Keuzevrijheid (diversiteit van onderwijs)

Het overzicht waar de leerlingen uit Oventje naar toe gaan blijkt dat er voldoende keuzevrijheid in de directe omgeving is. Kennelijk heeft de overgrote meerderheid van de ouders met kinderen in de basisschoolleeftijd, wonende in de buurtschap de keuze voor een andere school al gemaakt. In het eerder aangehaalde rapport van de Onderwijsraad merkte zij op dat ook bij een minimale schoolgrootte van 100 leerlingen het mogelijk blijft om het onderwijs, ook in dunbevolkte gebieden, dicht bij huis te organiseren. Doel is en blijft dat vrijwel iedereen in Nederland een keuze kan maken uit verschillende scholen, openbaar en bijzonder, die op een redelijke afstand liggen. In het staatje hieronder is de afstand van de school tot omliggende scholen in de omgeving aangegeven of waar de leerlingen uit Oventje nu naar toe gaan

Naam	Adres	Plaats	Afstand km
RK Basisschool 't Oventje	Voor-Oventje 16	Zeeland	
RK Basisschool Vlasgaard	Kerkstraat 57-59	Zeeland	2,4
OBS de Wizzert	Kerkstraat 57-59	Zeeland	2,4
RK Basisschool De Vlonder	Heufkens 502	Uden	3,1
Vrijeschool De Zevenster	Bronkhorstsingel 7	Uden	3,4
RK Basisschool De Palster	Germenzeel 500	Uden	3,5
OBS Camelot	Germenzeel 600	Uden	3,5
SLC De Wijde Wereld	Helmteken 24	Uden	6,3

7. Ontwikkelmogelijkheden

In de afgelopen 4 jaar telde de school het volgende aantal leerlingen

Aantal leerlingen	1-10-2018	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021
4 t/m 7 jarigen	16	16	19	12
8 t/m 12 jarigen	33	29	24	17
Totaal	49	45	43	29

De opheffingsnorm van de voormalige gemeente Landerd is 55. De opheffingsnorm voor de gemeente Maas-horst geldt eerst vanaf 1 januari 2023 en bedraagt 88. De school kan in stand blijven via de gemiddelde schoolgrootte. Gelet op het leerlingental op alle scholen van Optimus kan de school nog steeds via de gemiddelde schoolgrootte in stand blijven tot het aantal leerlingen onder de 23 zakt. Als dat het geval is, beëindigt de minister van OCW de bekostiging van de school het schooljaar daaropvolgend.

8. Schoolprognose

Voor de school is een prognose gemaakt o.b.v. doorstroommethode. De gemiddelde instroom van de 4-jarigen over de laatste 4 jaar is 74,2%. Het laatste jaar 40%. Op basis van een doorstroommodel en de instroom van de jaarlijks 4-jarigen met 74,2% zakt de school onder de 23 leerlingen en moet de school sluiten.

leeftijd-	Historische gegevens				Prognose gegevens			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
4	2	3	7	2	5	2	1	1
5	5	4	3	7	2	5	2	1
6	4	5	4	1	7	2	5	2
7	5	4	5	2	1	7	2	5
8	7	5	4	2	2	1	7	2
9	7	8	5	4	2	2	1	7
10	10	6	8	4	4	2	2	1
11	9	9	6	7	4	4	2	2
12	0	1	1	0	1	0	0	0

Aantal leerlingen	49	45	43	29	27	25	23	21
- waarvan 4 t/m 7 jarigen	16	16	19	12	15	16	11	9
- waarvan 8 t/m 12 jarigen	33	29	24	17	12	9	12	12
aantal 4-jarigen op de school	2	3	7	2	5	2	1	1
aantal 4-jarigen buurtschap	3	6	5	5	7	3	2	1
deelname percentage	66,7%	50,0%	140,0%	40,0%	74,2%	74,2%	74,2%	74,2%

9. Woningbouw

In de buurtschap is de woningvoorraad van 160 in 2012 toegenomen tot 176 in 2022. De woningbouw heeft niet echt geleid tot een toename van het kindertal. Tot en met 2033 zullen er nog 15 woningen worden gebouwd. Volgens de Programma's van Eisen voor het opstellen van leerlingenprognoses, bijlage van de VNG-brief OCSR/1999004252 ligt de gemiddelde woningbezetting door de basisgeneratie (GWB-bg) voor een stabiel gebied tussen de 0,24 tot 0,26 kind per woning. Op 1 januari 2022 is in Oventje de GWB-bg 0,216.

jaar	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0 t/m 3 jaar	9	9	8	10	9	12	12	17	16	15	13
bas.gen.	45	42	36	34	33	30	32	31	35	36	38
woningen	160	167	167	168	168	167	174	173	176	176	176
GWB-bg	0,281	0,251	0,216	0,202	0,196	0,180	0,184	0,179	0,199	0,205	0,216

Voor nieuwbouw mag gerekend worden met 0,5 kind per woning in de pieksituatie en stabiel een kwart kind per woning. Er is vanaf 2017 sprake van een beperkte toename van de basisgeneratie maar die vakt vanaf 2024 weer af. Bovendien heeft dat niet geleid tot meer kinderen op de school. De bouw van de woningen kan weer een beperkte toename laten zien, maar zoals het beeld 2012 - 2022 aangeeft, is dat van een zeer beperkte omvang.

10. Leefbaarheid buurtschap

De leefbaarheid van dorpen staat ook hoog op de agenda van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Bij de behandeling van het wetsvoorstel over de vereenvoudiging van de bekostiging van de scholen voor primair onderwijs op 18 januari 2021 werd door de sprekers ingegaan op de functie van een school

voor ouders in een dorp. Volgens hen is het goed voor een kind om in je eigen omgeving naar school te gaan en omdat het ook voor het dorp goed is. Jonge gezinnen gaan vaak weg als er geen school meer is, waardoor het dorp nog meer verschaalt. Om de leefbaarheid van dorpen niet onder druk te zetten was ook een van de redenen om destijds de aanbevelingen van de Onderwijsraad niet over te nemen.

Ondanks het betoog door de vaste commissie is de werkelijkheid weerbarstiger. De cijfers geven aan dat er meer kinderen uit de buurtschap naar basisscholen in de omgeving gaan dan naar de school in de eigen omgeving. Kennelijk doet de schoolgrootte er wel toe, is afstand minder bezwaarlijk en spreekt combinatieklassen van meer dan twee jaarlagen ouders minder aan. Uit de bevolkingsgegevens van de buurtschap blijkt ook niet dat inwoners wegtrekken. Er zijn zelfs meer inwoners dan in 2013. Als er sprake is van een beperkte doorstroming i.c. migratie ontgroent en vergrijsd de buurtschap, waardoor er steeds minder kinderen zullen zijn.

11. Maashorstschool

Een mogelijke optie zou kunnen zijn de Maashorstschool van Uden naar de buurtschap te verplaatsen. Deze school telde op 1 oktober 2021 44 leerlingen. De school kent een groot voedingsgebied. Verplaatsing van de school zal daardoor nauwelijks tot weglek leiden en wellicht een impuls geven aan het onderwijs.

Herkomst leerlingen Maashorstschool	
Plaats	Aantal
Uden	11
Nistelrode	5
Veghel	3
Schaijk	3
Wanroij	3
Oss	3
Boekel	3
Zeeland	2
Nederweert Eind	2
Grave	2
Escharen	1
Mill	1
Maren Kessel	1
Gassel	1
Sterksel	1
Liempde	1
Odiliapeel	1
Eindtotaal	44

De Maashorstschool is op 1 augustus 2019 gestart. Op grond van de Wet meer ruimte voor nieuwe scholen moet de school vanaf het 5^e jaar na de start (schooljaar 2023-2024) tenminste 100 leerlingen tellen en na het 8ste jaar 200. Als aan die voorwaarden niet wordt voldaan beëindigt de minister de bekostiging.

Op 't Oventje zaten de afgelopen 10 jaar, uitgezonderd op 1 oktober 2021 ruim meer kinderen dan er in de buurtschap wonen. Over het tijdvak 2013-2019 was de deelnamefactor ten opzichte van de basisgeneratie 1,9. Met fixeren van de huidige 44 leerlingen van de Maashorstschool en uitgaande van een basisgeneratie van 40 in Oventje zou het aantal leerlingen $1,9 \times 40 + 44 = 120$ kunnen bedragen. Dat is dan wel het meest gunstige scenario, waarbij het onderwijsconcept van de school, gericht op natuurlijk leren door veel ouders/verzorgers onderschreven moet worden. Maar met 120 leerlingen voldoet de school nog steeds niet aan de stichtingsnorm van 200.

Een andere optie is dat een ander schoolbestuur het concept van de Maashorstschool overneemt en op deze wijze onderwijs voor de buurtschap in stand wil houden. De school voldoet dan wel niet aan de stichtingsnorm maar zou, net als 't Oventje tot op heden, op grond van de gemiddelde schoolgrootte in stand worden gehouden.

12. Conclusie

Optimus wil op 1 augustus a.s. de basisschool 't Oventje sluiten. Het leerlingental van de school is gezakt naar 29. Als het onder de 23 zakt beëindigt de minister de bekostiging van de school. Een ruime meerderheid van de kinderen in de buurtschap gaat naar scholen in de omgeving. Kennelijk vindt een meerderheid van de ouders de school geen bindmiddel voor de buurtschap.

Gelet op de prognose ligt een toename van het aantal leerlingen niet voor de hand. Ook woningbouw, zo blijkt uit het verleden heeft nauwelijks tot meer kinderen in de buurtschap geleid. Het aantal woningen dat nog op stapel staat zal daar geen significante wijziging in aanbrengen.

Verplaatsen van de Maashorstschool van Uden naar de buurtschap zal er niet toe leiden dat die school aan de stichtingsnorm gaat voldoen. Eventueel zou met een verplaatsing een ander schoolbestuur het concept "natuurlijk leren" van de school over kunnen nemen en middels de gemiddelde schoolgrootte de onderwijsvoorziening in Oventje in stand houden.

De gemeente kan als er veel leegstand is op grond van de verordening materiële en financiële gelijkstelling onder strikte voorwaarden aan de school een bijdrage in de exploitatiekosten beschikbaar stellen.